

Horyzonty Polityki
2025, Vol. 16, N° 56

MICHAŁ ROGOŹ

<http://orcid.org/0000-0002-8041-0610>

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
michal.rogoz@uken.krakow.pl

WŁADYSŁAW MAREK KOLASA

<http://orcid.org/0000-0002-5789-7432>

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
wladyslaw.kolasa@uken.krakow.pl

DOI: 10.35765/HP.2852

Zamach na Donalda Trumpa i finał Mistrzostw Europy 2024 w piłce nożnej na łamach ogólnopolskich dzienników

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Analiza porównawcza relacjonowania w polskich dziennikach ogólnokrajowych dwóch globalnych wydarzeń z lipca 2024: finału Euro 2024 oraz zamachu na Donalda Trumpa.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Ramy: „wydarzenia medialne” Dayana i Katza oraz agenda-setting McCombsa i Shawa. Hipoteza: zdarzenia nagle silniej polaryzują agendę niż planowane. Metody: ilościowa analiza zawartości i jakościowa analiza treści sześciu dzienników („Fakt”, „Super Express”, „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”, „Gazeta Polska Codziennie”, „Nasz Dziennik”) z okresu 15–19 lipca 2024.

PROCES WYWODU: (1) Rekonstrukcja chronologii medialnej i wpływu timingu na priorytety. (2) Analiza narracji i ramek interpretacyjnych wokół zamachu. (3) Analiza analogiczna dla Euro 2024. (4) Ocena roli ilustracji i ich funkcji wzmacniającej przekaz.

WYNIKI ANALIZY: (1) Zamach zdominował okładki; finał Euro silniej widoczny następnego dnia. (2) Tabloidy akcentowały dramatyzm i emocje; prasa opinii – konsekwencje polityczne i konteksty. (3) Postać zamachowca organizowała wiele relacji; ikoniczne ujęcia wzmacniały znaczenie. (4) W sporcie dominowała narracja wieloosobowa i epizodyczna; tytuły opiniotwórcze dołączały

Sugerowane cytowanie: Rogoź, M., & Kolasa, W.M. (2025). Zamach na Donalda Trumpa i finał Mistrzostw Europy 2024 w piłce nożnej na łamach ogólnopolskich dzienników. *Horyzonty Polityki*, 16(56), 367–386. DOI: 10.35765/HP.2852.

wątki geopolityczne. (5) Najbogatszą warstwę wizualną tworzyły tabloidy oraz „Gazeta Polska Codziennie”.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Dwa epizody rywalizowały o uwagę, lecz ekspozycja była wypadkową kalendarza redakcyjnego. Kulminacja w prasie przypadła we wtorek; poniedziałkowe okładki częściej pokazywały zamach. „Gazeta Wyborcza” mocniej eksponowała finał we wtorek i czwartek; w „Gazecie Polskiej Codziennie” wątek zamachu trwał dłużej także z powodu wyznaczenia J.D. Vance’a na kandydata na wiceprezydenta. Zamach działał jako katalizator narracji i zdarzenie o potencjale „czarnego łabędzia”, wpływając na ikonografię kampanii, lecz nie przesądzał sam o wyniku wyborów; istotne były równoległe procesy po stronie Partii Demokratycznej i szersze trendy kulturowo-polityczne. Finał Euro pozostaje cyklicznym wydarzeniem sportowym. Analiza potwierdza selektywną ekspozycję i interpretację w prasie redakcji.

SŁOWA KLUCZOWE:

agenda-setting, zamach polityczny, Donald Trump, Euro 2024, prasa

Abstract

THE ASSASSINATION ATTEMPT ON DONALD TRUMP
AND THE 2024 EURO FINAL IN POLISH NATIONAL
NEWSPAPERS

RESEARCH OBJECTIVE: A comparative analysis of how Polish nationwide dailies reported two global events in July 2024: the Euro 2024 final and the assassination attempt on Donald Trump.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: Framed by Dayan and Katz’s “media events” and McCombs and Shaw’s agenda-setting theory. Hypothesis: sudden events polarize the news agenda more than planned ones. Methods: quantitative content analysis and qualitative textual analysis of six dailies (Fakt, Super Express, Rzeczpospolita, Gazeta Wyborcza, Gazeta Polska Codziennie, Nasz Dziennik) from 15–19 July 2024.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: (1) Reconstruct the media chronology to show timing effects on editorial priorities. (2) Analyze narratives and interpretive frames around the attack. (3) Conduct an analogous analysis for Euro 2024. (4) Assess visuals and their meaning-reinforcing functions.

RESEARCH RESULTS: (1) The attack dominated front pages; the Euro final surfaced more strongly the next day. (2) Tabloids emphasized drama and

emotion; opinion papers stressed political consequences and contexts. (3) The attacker's figure structured many accounts; iconic images amplified significance. (4) Sports coverage favored multi-actor, episodic storytelling; opinion titles added geopolitical threads. (5) The richest visual layer came from tabloids and *Gazeta Polska Codziennie*.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS:

The two episodes competed for attention, but exposure reflected editorial calendars. Print culmination fell on Tuesday; Monday covers more often featured the attack. *Gazeta Wyborcza* highlighted the final on Tuesday and Thursday; in *Gazeta Polska Codziennie* the attack persisted longer, also due to Donald Trump's naming of J.D. Vance as running mate. The attack acted as a narrative catalyst with "black swan" potential, shaping campaign iconography without singularly determining outcomes; concurrent Democratic Party dynamics and broader cultural-political trends mattered. The Euro final remained a cyclical sports event. The analysis confirms selective exposure and interpretation in newsroom practice.

KEYWORDS:

agenda-setting, assassination attempt, Donald Trump, Euro 2024, press analysis

Weekend 13–14 lipca 2024 roku obfitował w wydarzenia międzynarodowe, które wskazywały wyraźnie, że mimo letniej pory w mediach nie panował bynajmniej sezon „ogórkowy”. Finał piłkarskich Mistrzostw Europy stanowił zaplanowany event odbywający się zgodnie z regulaminem imprezy i jeśli coś było niewiadomą, to tylko wynik spotkania pomiędzy reprezentacjami Hiszpanii i Anglii. Drugie z tych wydarzeń było natomiast całkowicie niespodziewane, spektakularne i wprowadzające zamieszanie w środowisku światowej polityki – nieudany zamach na Donalda Trumpa, kandydata Republikanów w nadchodzących wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych. To nagłe wydarzenie zmieniło agendę codziennej prasy przygotowywanej do przedstawienia na pierwszej stronie informacji na temat zmagania sportowych oraz zdobywców najważniejszego na Starym Kontynencie trofeum. Zgodnie z teorią Daniela Dayana i Elihu Katza (2008) oba te wydarzenia należałoby zaliczyć do kategorii „konkursów”. O ile jednak finał rozgrywek piłkarskich w zasadzie stanowił element dawno zaplanowanej statycznej „ceremonii” odnoszącej się do znanych z góry reguł,

o tyle dramatyczny epizod w Butler w stanie Pensylwania był wydarzeniem nieprzewidywalnym, a w jego efekcie narracja medialna zdążyła ku scenariuszowi „konkwisty”, ukazując, jak kandydat na prezydenta Stanów Zjednoczonych realizuje swoją postawę wobec sytuacji zagrożenia.

W artykule przedstawiono obecność tych dwóch tematów w dziennikach ogólnopolskich. Przeprowadzono analizę formy i treści powiązanych z tymi wydarzeniami artykułów publikowanych w prasie codziennej, koncentrując się zarówno na ich frekwencji, pozycjonowaniu tematu w obrębie poszczególnych numerów, jak również na sposobach przedstawienia obu zagadnień, zgodnie z koncepcją Maxwella McCombsa i Donalda Shawa, wskazującą na to, że proces ustalania hierarchii danego obiektu dotyczy także zbioru właściwości związanych z tym obiektem (Griffin, 2003, s. 399–402). Istnieją zatem dwa poziomy analizy związanej z ważnością określonego zagadnienia oraz jego atrybutami. W efekcie powstaje pewien „obraz poznawczy” zjawiska (Łódzki, 2013, s. 13–38).

Założono, że istotnym elementem treści poza samym tekstem były także ilustracje towarzyszące artykułom na badany temat. Przeanalizowano kolejne wydania gazet ogólnoinformacyjnych. Były to: „Fakt”, „Gazeta Polska Codziennie”, „Gazeta Wyborcza”, „Nasz Dziennik”, „Rzeczpospolita” i „Super Express” z okresu od 15 lipca 2024 roku (poniedziałek) do 19 lipca 2024 roku (piątek). W przypadku „Gazety Polskiej Codziennie” numer piątkowy obejmuje cały weekend (trzy dni 19–21 lipca 2024 roku).

Przebadane dzienniki w zasadniczy sposób różnią się od siebie. „Fakt” i „Super Express” to klasyczne tabloidy, na przeciwnym biegunie sytuuje się natomiast „Rzeczpospolita”, która w ostatnich latach stała się medium specjalistycznym kierowanym głównie do ekspertów, biznesmenów, samorządowców, kadry menadżerskiej czy polityków, a w mniejszym stopniu do przeciętnego inteligentnego odbiorcy (pp, 2024). „Nasz Dziennik” i „Gazeta Polska Codziennie” reprezentują poglądy prawicowe, podczas gdy „Gazeta Wyborcza” ma profil centro-liberalny.

UMIEJSCOWIENIE WYDARZEŃ W AGENDZIE

Wydarzenia mające miejsce w Butler w stanie Pensylwania rozegrały się w sobotę 13 lipca o godzinie 18.01 czasu lokalnego, co oznacza, iż w Polsce była wtedy godzina pierwsza po północy w niedzielę 14 lipca. Prasa mogła zatem opisać incydent dopiero w numerach poniedziałkowych. Z kolei finał Mistrzostw Europy na stadionie olimpijskim w Berlinie rozpoczął się o godzinie 21 w niedzielę 14 lipca. O tej porze numery poniedziałkowe wszystkich opisywanych gazet były już zamknięte, stąd w inaugurujących nowy tydzień wydaniach pojawiły się jedynie artykuły podsumowujące zmagania piłkarzy w Niemczech, ale bez sprawozdania z ostatniego meczu. Fakt ten wpłynął do pewnego stopnia na rozmycie przekazu, bowiem także we wtorkowym numerze rezygnowano już często z klasycznego sprawozdania meczowego, publikując raczej rozmaite ciekawostki związane z kulisami futbolowego finału.

W tej kwestii prasa drukowana oczywiście nie nadążała za mediami elektronicznymi, w tym przekazem internetowym, gdzie określone informacje pojawiły się prawie natychmiast i umożliwiały śledzenie komentarzy „na gorąco”. Warto nadmienić, że ze względu na porę nocną informacje o zamachu na Donalda Trumpa rozpowszechniano w polskojęzycznych mediach przede wszystkim rankiem. Przykładowo o godzinie 9.27 został zamieszczony post na oficjalnym koncie prezydenta Andrzeja Dudy na platformie X. 14 lipca w różnych serwisach informacyjnych wyemitowano także filmy ukazujące na żywo zamach w Pensylwanii. W godzinach przedpołudniowych pojawiło się wydanie specjalne na prywatnym kanale *Historia Realna*, gdzie redaktor Piotr Zychowicz rozmawiał o niefortunnym wiecu wyborczym z amerykańistą Andrzejem Kohutem itp.

W poniedziałek 15 lipca informacja o zamachu znalazła się na pierwszych stronach wszystkich analizowanych dzienników z wyjątkiem „Gazety Polskiej Codziennie” (tab. 1), natomiast przekaz o wydarzeniu sportowym pojawił się jedynie na pierwszej stronie „Gazety Wyborczej” w postaci niewielkiego odsyłacza do dłuższego tekstu na stronie 20 (tab. 2).

Tabela 1. Obecność informacji o zamachu na Donalda Trumpa w ogólnopolskich dziennikach w dniach 15–19 lipca 2024 roku

Tytuł	Dni tygodnia										razem
	poniedziałek		wtorek		środa		czwartek		piątek		
	1S	LW	1S	LW	1S	LW	1S	LW	1S	LW	
„Fakt”	+	5	+	10		1				1	17
„Gazeta Polska Codziennie”		4	+	4	+	3	+	5		3	19
„Gazeta Wyborcza”	+	5		2		3					10
„Nasz Dziennik”	+	2		2		2					6
„Rzeczpospolita”	+	3	+	6		1		1			11
„Super Express”	+	3	+	5		1				1	10
razem	5	22	4	29	1	11	1	6	0	5	

LW – liczba wzmianek w całym numerze; 1S – w tym wzmianki na pierwszej stronie; + obecność tematyki na pierwszej stronie; liczba odnosi się do samodzielnych tekstów na dany temat.

Źródło: Zestawienie własne na podstawie analizy zawartości poszczególnych numerów dzienników.

Tabela 2. Obecność informacji o finale ME w piłce nożnej w ogólnopolskich dziennikach w dniach 15–19 lipca 2024 roku

Tytuł	Dni tygodnia										razem
	poniedziałek		wtorek		środa		czwartek		piątek		
	1S	LW	1S	LW	1S	LW	1S	LW	1S	LW	
„Fakt”		2		10		1		1			14
„Gazeta Polska Codziennie”				3		2		1			6
„Gazeta Wyborcza”	+	1	+	2		1	+	1			5
„Nasz Dziennik”				1		1				1	3
„Rzeczpospolita”		1		2						1	4
„Super Express”		1		3		1					5
razem	1	5	1	21	0	6	1	3	0	2	

LW – liczba wzmianek w całym numerze; 1S – w tym wzmianki na pierwszej stronie; + obecność tematyki na pierwszej stronie; liczba odnosi się do samodzielnych tekstów na dany temat.

Źródło: Zestawienie własne na podstawie analizy zawartości poszczególnych numerów dzienników.

Informacje związane z finałem Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej 2024 pojawiły się na pierwszej stronie „Gazety Wyborczej” jeszcze dwukrotnie – we wtorek i czwartek, przy czym o ile w numerze z 16 lipca wzmianka ta stanowiła istotny element nagłówka, o tyle w numerze z 18 lipca – jedynie niewielki odsyłacz. Wystąpienie tej informacji na

pierwszej stronie wynikało raczej ze struktury samej „Gazety Wyborczej” niż z prymarnego znaczenia finału imprezy w agendzie. Niemniej jednak wyparcie w numerze wtorkowym tematyki zamachu z pierwszej strony stanowiło ważny fakt zdradzający aspekt światopoglądowy „Gazety...”. W numerach wtorkowych informacje o Donaldzie Trumpie pojawiły się na pierwszej stronie w czterech dziennikach, wyjąwszy „Gazetę Wyborczą” i „Nasz Dziennik”. Najdłużej, bo do czwartku, temat ten utrzymał się na głównej szpalcie „Gazety Polskiej Codziennie”. Warto jednak zaznaczyć, że wiązało się to po części z kolejnym faktem wpisującym się w kampanię prezydencką w Stanach Zjednoczonych, mianowicie desygnowaniem prawicowego senatora Jamesa Davida Vance’a na funkcję wiceprezydenta w tandemie z Donaldem Trumpem. Ten fakt nie był bezpośrednią konsekwencją strzelaniny w Butler, natomiast stanowił ważny element kampanii, dodatkowo istotny dla Polaków ze względu na poglądy Vance’a w sprawie sytuacji politycznej w Europie Środkowo-Wschodniej.

Należy zauważyć, że zamach na Donalda Trumpa jako wydarzenie spektakularne i istotne dla losów kampanii wyborczej pociągnął za sobą sekwencję kolejnych zdarzeń, w tym ostateczną rezygnację Joe Bidena z ubiegania się o reelekcję. Pojawiło się też wówczas wiele prognoz mówiących o tym, że zachowanie kandydata republikanów bezpośrednio po zamachu przesądzi o wygranej biznesmena z Nowego Jorku (Wróbel, 2024). Najwięcej tekstów o incydencie w Butler opublikowała „Gazeta Polska Codziennie”, która jeszcze w piątek poświęciła tej sprawie 3 oddzielne teksty. Temat ten wygaś jednak stosunkowo szybko, bo już w czwartek nie było wzmianki o zamachu w 4 z 7 badanych dzienników. Zdecydowanie najwięcej miejsca finałowi Euro poświęcił natomiast „Fakt”.

Na pewno istotne jest pytanie o to, czy jedno wydarzenie w jakiś sposób wpłynęło na drugie, powodując wzajemne osłabienie ich potencjału medialnego. Wydaje się, że nie, ponieważ kulminacja publikacji na oba tematy wystąpiła we wtorek 16 lipca. Na taki rozkład agendy wpłynęły w dużym stopniu kwestie techniczno-redakcyjne, a nie sam wydzźwięk zjawisk. Jedynym wyjątkiem była w tej kwestii „Gazeta Wyborcza”, która więcej uwagi zamachowi na Trumpa poświęciła w numerze poniedziałkowym, a więc pierwszym bezpośrednio po wydarzeniu, jakby uciekając w kolejnych dniach od szerszych komentarzy na temat tego incydentu.

JAK RELACJONOWANO NIEOCZEKIWANE WYDARZENIE POLITYCZNE?

O ostatecznym statusie określonych wydarzeń w przestrzeni prasowej decydowała oczywiście zawartość treściowa artykułów poświęconych omawianym tematom. Na nią składały się teksty (w tym pełniące ważną funkcję fatyczną i impresywną tytuły oraz lidy), a także ilustracje (zdjęcia i fotomontaże). W odniesieniu do wydarzeń w Butler we wszystkich analizowanych gazetach powtarzano podobne wątki występujące po sobie w określonej kolejności. Pierwszym elementem informacji był mniej lub bardziej szczegółowy opis wydarzeń na wiecu w Pensylwanii. Tabloidy skupiły się na dramaturgii zajścia, podczas gdy dzienniki ogólnoinformacyjne ukazywały go w odpowiednim, szerszym aspekcie na tle kampanii wyborczej oraz globalnej sytuacji politycznej. Bulwarówki interesował w tym sensie bardziej ludzki wymiar zdarzenia, podczas gdy pozostałe gazety w większym stopniu reperkusje polityczne. W obu tabloidach oraz w „Gazecie Wyborczej” ukazały się teksty poświęcone osobie 20-letniego zamachowca Thomasa Matthew Crooksa przedstawiające jego wcześniejsze życie i starające się dociec motywacji do zbrodniczego czynu. Podkreślano, że był wzorowym uczniem, miał raczej poglądy republikańskie, chociaż w wieku 17 lat przekazał datek na organizację lewicową. Przytaczano opinie sąsiadów na jego temat. Warto zauważyć, że w kontekście wzajemnych oskarżeń i teorii spiskowych ewentualne pobudki zamachowca wydawały się ważne, gdyż mogły obciążyć którąś ze stron sporu politycznego. Wydaje się, że publikowanie zdjęcia niedoszłego zabójcy w wieku dziecięcym miało w tym sensie pewien potencjał perswazyjny. W tabloidach przedstawiono też sylwetkę drugiej śmiertelnej ofiary zajścia – byłego strażaka Coreya Comperatore’a, który został trafiony kulą zamachowca.

Poszczególne dzienniki opisywały początek śledztwa w sprawie zamachu. Solidarnie podkreślano spore zaniedbania służb odpowiedzialnych za kontrolę terenu wiecowego. Istotną otoczką wydarzenia stały się opinie polityków i ekspertów na jego temat. W „Fakcie” przedstawiono krótkie wypowiedzi europejskich polityków (np. kanclerza Niemiec, prezydenta Francji czy premiera Wielkiej Brytanii) utrzymane w konwencji „świat w szoku”. Przytaczano też opinie

polskich polityków, w tym prezydenta Andrzeja Dudy i premiera Donalda Tuska.

Ważnym wątkiem w tej kwestii były wypowiedzi władz rosyjskich ukazywane jako element politycznego komentarza antagonistów obecnej administracji w Białym Domu. Nie wspomniano natomiast o wypowiedziach chińskich władz, co mogłoby mieć znaczenie w kontekście globalnej rywalizacji mocarstw. Dodatkowym wątkiem opublikowanym jedynie w „Fakcie” był głos ze Słowacji, gdzie 15 maja 2024 roku doszło do zamachu na tamtejszego premiera Roberta Fico w podobnej sytuacji spotkania z elektoratem w niewielkiej miejscowości Handlova (To scenariusz skopiowany..., 2024).

Większość ocen wydarzenia bazowała na wypowiedziach ekspertów, przy czym ich dobór zależał od konkretnego tytułu prasowego. Można zatem założyć, że poszczególni eksperci reprezentowali określony światopogląd zgodny z linią dziennika. W kilku przypadkach wypowiedzi ekspertów umieszczono w pozycji kontrapunktu, w którym zestawiono dwie mniej lub bardziej przeciwstawne opinie (*Rzeczpospolita*, 16 lipca 2024, s. A9; *Super Express*, 16 lipca 2024, s. 4). Ciekawy wydaje się tutaj casus „Gazety Wyborczej”, która w szczególności powoływała się na włoskie media (Bozzo, 2024; Lombardi, 2024). W kolejnych dniach tygodnia publikowano już raczej opinie, oceny i podsumowania, opisywano też konwencję republikańską w Milwaukee, w której oficjalnie uznano Donalda Trumpa za kandydata partii na fotel prezydencki oraz wybrano potencjalnego wiceprezydenta, czyli tzw. *running mate* – senatora Jamesa Davida Vance’a. W oryginalny sposób wydarzenie to przedstawił „Fakt”, poświęcając artykuł wnuczce Donalda Trumpa Kai, która wystąpiła w ramach konwencji i według gazety „skradła show” politykowi (AZA, 2024). Ciekawym wątkiem pobocznym był w tym kontekście także artykuł mówiący o umorzeniu sprawy sądowej przeciwko Donaldowi Trumpowi dotyczącej ewentualnych nadużyć w jego poprzedniej kadencji (Winiarski, 2024).

W konwencji infotainment „Gazeta Polska Codziennie” przedstawiła galerię prezydentów i kandydatów na prezydenta USA, którzy padli ofiarą zamachu terrorystycznego. Sprawa Donalda Trumpa obecna też była w wielu felietonach politycznych jako główny lub poboczny wątek tematyczny. Pomimo że relacja związana z zamachem na amerykańskiego polityka dotyczyła wydarzenia odległego

w przestrzeni, to dzienniki miały tendencję do wpisywania tego zajścia w aktualny rodzimy spór polityczny. W tej kwestii roztrząsano brutalizację języka w przestrzeni publicznej (Młynarz & Kryszczak, 2024), a nawet porównywano próbę zastrzelenia kandydata na prezydenta USA do zamachu na placówkę partii politycznej PiS (Waszczykowski & Gajkowska, 2024). Podkreślano postawę Donalda Trumpa, który w obliczu zagrożenia skoncentrował się na wojowniczym geście. Uznawano to za dowód odwagi (Haszczyński, 2024), ale też roztrząsano, na ile takie zachowanie było dla niego bezpieczne.

W tym sensie potwierdzić można ogólny przekaz medialny ukazujący Donalda Trumpa raczej jako współczesnego herosa, a nie ofiarę ataku (Mustaqim & Haroni, 2023, s. 799–810). Poszczególne tytuły zaproponowały zresztą rozmaite narracje. Poniedziałkowy numer „Super Expressu” otwiera tytuł *To on chciał zabić Trumpa*, sugerując, że w całej historii ważniejszy jest zamachowiec niż jego niedoszła ofiara. Z kolei we wtorkowym numerze „Gazety Wyborczej” główny artykuł tematyczny rozpoczyna się od opisu działań piastującego wówczas urząd prezydenta Joe Bidena w związku z zajściami w Pensylwanii (Urzędowska, 2024).

Istotnym elementem przekazu związanego z zamachem na Donalda Trumpa była też warstwa ilustracyjna, głównie fotografie. Odznaczały się one sporym zróżnicowaniem gatunkowym. Największą liczbę zdjęć związanych z tematem opublikowały oba tabloidy oraz „Gazeta Polska Codziennie”. Przeważnie pokazywały dramatyczny moment tuż po strzałach zamachowca, kiedy to kandydat na prezydenta opuszczał mównicę w eskorcie ochrony. Symboliczne zdjęcie reportażowe z zaciśniętą pięścią pod flagą amerykańską stało się rodzajem znaku ikonicznego i zostało opublikowane w kilku tytułach (w „Super Expressie” dwukrotnie) (Wolny-Zmorzyński, Doktorowicz, & Płaneta, 2023). Ten gest uniesionej pięści stał się symbolem kampanii. Już nazajutrz po zajściu zaczęto produkować gadżety wyborcze z tą sceną. Warto podkreślić, iż ze względu na właściwości naszego postrzegania świata fotografia dziennikarska jest niezwykle skutecznym narzędziem kształtowania pamięci kolektywnej ze względu na stałość i jednoznaczność przekazu w przeciwieństwie do filmu, który stanowi sekwencję ujęć wzajemnie się unieważniających (Wolny-Zmorzyński, Doktorowicz, & Płaneta 2023). Oba tabloidy w ciągu dwóch dni prezentowały rozbudowane

infografiki czy fotoreportaże. Istotną częścią tego przekazu były także podpisy i komentarze pod zdjęciami. „Fakt” ukazał sekwencję zdjęć pokazującą sytuację w Butler tuż przed chwilą, w której padły strzały, i tuż po niej. W obu tabloidach wyraźnie przedstawiono zbliżenia zakrwawionej twarzy kandydata na prezydenta, a także nieco przysłonięte obrazy zwłok zamachowca i strażaka Coreya Comperatore’a. Ważnym elementem infografiki były też szkice sytuacyjne pokazujące odległość i położenie miejsca z którego strzelał snajper. Stosunkowo dużym zróżnicowaniem odznaczały się też ilustracje publikowane w „Gazecie Polskiej Codziennie”. Nie ograniczały się tylko do fotografii dziennikarskiej. Na jej łamach znalazł się karykaturalny rysunek przedstawiający Donalda Trumpa w spotkaniu ze średniowieczną kostuchą oraz tzw. portret sądowy tradycyjnie wykonywany w Stanach Zjednoczonych na rozprawach nawiązujący do treści artykułu o umorzeniu sprawy dotyczącej przetrzymywania przez byłego prezydenta tajnych dokumentów państwowych. Dla „Gazety Wyborczej” symbolicznym wizerunkiem kampanijnym stał się natomiast snajper Secret Service stojący przed tłumem zebrany na wiecu (Bieliaszyn & Olszewski, 2024). Powtarzającymi się motywami ukazywanymi na fotografiach były portret zamachowca oraz przebitki z konwencji wyborczych.

RELACJONOWANIE SPORTOWEGO ŚWIĘTA

Ważne jest pytanie o to, czy wydarzenie sportowe może być istotnym faktem historycznym i wpływać głębiej na rozwój świata czy jakiegoś regionu niż tylko w obrębie wąsko pojmowanej dyscypliny. Wydaje się, że futbol ze względu na jego olbrzymią oglądalność i rozprzestrzenienie medialne ma pewne zadatki na tworzenie długo istniejących faktów kulturowych. Staje się tym samym narzędziem reprodukcji tożsamości zbiorowych (Malczyński, 2015, s. 126–141). Ryszard Kapuściński (2008) opisywał na przykład wojnę futbolową, jaka rozgorzała pomiędzy Hondurasem a Salwadorem w wyniku jednego niefortunnego meczu. Na ile sukces drużyny Kazimierza Górskiego stał się forpocztą zmian światopoglądowych w okresie Polski Ludowej? Na ile oznaczał symboliczne odejście Polski od przasnej zaściankowości i peryferyjności w kierunku Europy? Na ile

czasy nowożytne wiązać się mogą z reaktywacją antycznego rytuału olimpiad? W nawiązaniu do starożytnej idei – do jakiego stopnia współczesne agresje Rosji hamowane były przez okres rozgrywania globalnych igrzysk olimpijskich w Soczi (2014) i Pekinie (2022)? Można też podawać przykłady rozprzestrzenienia się pewnych zwrotów czy bonmotów związanych z wydarzeniami sportowymi, np. „ręka Boga” w przypadku gola Diego Maradony w meczu z Anglią na Mistrzostwach Świata w 1986 roku (Sokołowski & Stelmach, 2008, s. 102-112) lub „Dudek dance” w przypadku spektakularnego sposobu obrony rzutów karnych przez naszego rodaka w finale Ligi Mistrzów pomiędzy Milanem a Liverpooliem w 2005 roku. Wzorowa organizacja imprezy sportowej może stymulować trend rozwojowy w turystyce jak w przypadku powszechnie dyskutowanego efektu Barcelony (Borzyszkowski, 2014, s. 479–497).

W tym kontekście finał europejskich zmagania reprezentacji narodowych wpisuje się w czteroletni rytm rozgrywek na tym szczeblu, ale oznacza także reaktywację zespołu hiszpańskiego, który zaskoczył na tych mistrzostwach nowym skutecznym stylem i wypromował młodych zawodników. Niektóre z komentarzy wpisują się w ideę wszechobecności futbolu:

I od tamtej pory, słuchając patetycznych słów spływających na reprezentację, można tylko z niedowierzaniem kręcić głową – czy naprawdę piłka nożna może być aż tak ważna? Piłkarze dowiedzieli się, że jako grupa ucieleśniają najpiękniejsze cechy narodu, wyrażają jego duszę, ich sukces przyniesie ojczyźnie odrodzenie gospodarki, podniesie zaufanie do nowego rządu. Brakowało tylko deklaracji, że po zawieszeniu złotych medali na szyjach Anglików na kuli ziemskiej zapanuje pokój (Stec, 2024a).

Tego typu szeroki horyzont refleksji cechowały komentarze publikowane w „Gazecie Wyborczej”. Felietonista Ryszard Stec zwrócił m.in. uwagę na przesuwanie się ciężaru europejskiego futbolu w stronę Atlantyku, czego świadectwem jest regres gry Włoch i Niemiec w odniesieniu do pozycji Francji, Hiszpanii, Anglii i Portugalii. Autor łączy ten fakt z rozwojem tamtejszych klubów, które tworzą swoiste oligopole. Zauważa też wzrost różnorodności etnicznej w wiodących europejskich reprezentacjach. Tożsamości piłkarzy stają się rozmyte i związane z więcej niż jednym krajem (Stec, 2024b). To z pewnością

echo współczesnego nomadyzmu kulturowego, a zawód piłkarza sprzyja ruchom migracyjnym. Poszczególne gazety podkreślały też polityczne zaangażowanie gwiazd futbolu: Francuz Kyrian Mbappe agitował na rzecz partii centrowych w swoim kraju, z kolei Niemiec Toni Kroos wypowiadał się w sprawie bezpieczeństwa w Niemczech, które zmalało w wyniku napływu imigrantów. Do pewnego stopnia także w wydawałoby się neutralnej tematyce futbolu przebrzmiewały nuty światopoglądowe. Charakterystyczny jest tu tytuł artykułu o zwycięskim trenerze Hiszpanów Luisie de la Fuente: *Dumny Hiszpan, katolik i miłośnik walk byków*, co odpowiadało konserwatywnej orientacji dziennika „Gazeta Polska Codziennie”.

Tematyka Euro w badanym tygodniu również podlegała określonemu sekwencjonowaniu. W poniedziałek ze względu na późną porę zakończenia finału dzienniki skupiły się co najwyżej na podsumowaniu całej imprezy, natomiast dopiero we wtorek opisały ostatni mecz i zakończenie turnieju na stadionie olimpijskim w Berlinie. Informacje o Euro 2024 pojawiały się jeszcze w środę 17 lipca np. w związku z rezygnacją Garetha Southgate’a z funkcji trenera reprezentacji Anglii (Szczepanik, 2024), a w kolejnych dniach już tylko kontekstowo, np. w odniesieniu do polskiej ekstraklasy (Szczepłek, 2024). Oprócz wątku samego meczu opisywano młode hiszpańskie talenty Lamine’a Yamala i Nico Williamsa, a w tym kontekście także polskiego piłkarza młodego pokolenia Kacpra Urbańskiego, który zaliczył udany debiut w naszej reprezentacji. Innym istotnym wątkiem związanym z finałem Euro był występ Szymona Marciniaka w charakterze sędziego technicznego, na co uwagę zwracały przede wszystkim tabloidy. Dla naszego arbitra, który sędziował już finał Mistrzostw Świata, nie było to specjalne wyróżnienie, a „Fakt” nagłośnił tę decyzję, tłumacząc ją wyeliminowaniem Francji z ostatecznej rozgrywki (Ziober, 2024) oraz rzekomymi błędami Polaka we wcześniejszych meczach klubowych (TD, 2024).

Warto zwrócić uwagę na różnice pomiędzy komentowaniem wydarzenia sportowego przez tabloidy i gazety głównego nurtu. Te pierwsze zrezygnowały wręcz z klasycznego sprawozdania meczowego, pozostawiając tę rolę fotoreportażowi. W znacznie większym stopniu przedstawiano w nich półfinałową fetę, w której podkreślano uczestnictwo koronowanych głów. W relacjonowaniu wydarzenia szczególnie zwracano uwagę na emocje uczestników, radość jednych

i lży drugich. Podsumowanie turnieju przedstawiano tam w postaci wywiadów, głównie z trenerami czy byłymi piłkarzami, ale także piosenkarzem i celebrytą Zenonem Martyniukiem (Martyniuk, 2024). Warto dodać, że opublikowane wywiady często były tylko fragmentem dłuższych rozmów, których pełna wersja znajdowała się na stronie internetowej. Jest to ciekawy przykład hybrydyzacji dziennikarstwa przechodzącego z wersji drukowanej na wersję online (Michalczyk, 2010, s. 124).

W gazetach głównego nurtu dominowały natomiast felietony, opisujące różne aspekty zakończonego turnieju, którym towarzyszyły co najwyżej drobne wzmianki o charakterze ciekawostek. Oczywiście w tabloidach znacznie większe znaczenie miała warstwa ilustracyjna związana z turniejem Euro. W stosunku do opowieści o zamachu na Donalda Trumpa była ona znacznie bardziej zróżnicowana tematycznie. Ukazywano rozmaite ujęcia z piłkarskich zmagania na boisku, portrety poszczególnych zawodników i trenerów, sceny z trybun i miejsc, gdzie gromadzili się kibice, oprawę stadionową. Ważne znaczenie miała tu dynamika ujęć oraz ich bogata kolorystyka. W ramach fotomontaży pojawiały się także trofea sportowe. W artykule o Laminie Yamalu zaprezentowano dawną okładkę „Super Expressu”, cytując wcześniejszy artykuł poświęcony hiszpańskiemu talentowi (JCH, 2024).

ILUSTRACJE

Warstwa graficzna pełniła ważną funkcję w przekazie obydwu tematów. Nie tylko dopełniała treść, ale w wielu przypadkach była nośnikiem dodatkowych informacji. W tym względzie widać współczesną tendencję do unaocznienia zdarzeń rozgrywających się w odległych miejscach. Tego typu tendencja nie dotyczy jedynie narracji tabloidów, chociaż w ich przypadku jest ona najbardziej wyraźna, co znajduje odzwierciedlenie w znacznie większej ekspresji i dosłowności prezentowanych fotografii. Zdecydowanie więcej pojedynczych ilustracji opublikowano w związku z tematem zamachu w stosunku do finału Euro (por. tabele 3 i 4). Poniekąd ta przewaga wynikała z większego zainteresowania dzienników pierwszym wydarzeniem. Szczególną różnicę widać w tej kwestii w przypadku „Gazety Polskiej

Codziennie". Pierwszy z tematów w tym dzienniku został potraktowany znacznie bardziej wieloaspektowo, podczas gdy drugi ograniczony został do tradycyjnych relacji o wydarzeniu. W przypadku finału Mistrzostw Europy zdarzały się także artykuły pozbawione jakichkolwiek ilustracji. W tej narracji pojawiło się przynajmniej jedno zdjęcie o wymiarze symbolicznym. Pokazuje ono angielskiego trenera Garetha Southgate'a przechodzącego ze spuszczoną głową obok wyeksponowanego pucharu Europy. Tego typu symbol-mem ilustrował artykuły poświęcone jego rezygnacji ze stanowiska. Równocześnie z liczbą ilustracji nie szło w parze zróżnicowanie motywów (por. tabele 3 i 4). Można stwierdzić, że w przypadku zamachu na Donalda Trumpa ilustracja pełniła w większym stopniu funkcje symboliczne, a w przypadku piłkarskiego święta przede wszystkim funkcje narracyjne. W obu przypadkach można natomiast podkreślić zróżnicowanie gatunkowe i techniczne prezentowanych ilustracji.

Tabela 3. Ilustracje związane z zamachem na Donalda Trumpa w dziennikach ogólnopolskich

Tytuł		Dni tygodnia					razem
		poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	
„Fakt”	Liczba	17	12	1		5	35
	Wątki	symbol, twarz Trumpa, zamachowiec, broń, mapa	twarz Trumpa, zamachowiec, sceneria	Trump i Vance		wnuczka Trumpa, bandaż na uchu, rodzina	
„Gazeta Polska Codziennie”	Liczba	13	3	3	3	2	24
	Wątki	scena zamachu, prezydenci USA	karykatura, scena konwencji, lalka Trumpa	Vance, portret sądowy Trumpa	Trump, plakat wyborczy, Kathy Griffin z maską Trumpa	Vance, Trump na mównicy	
„Gazeta Wyborcza”	Liczba	2	1	2			5
	Wątki	Trump z ochroną, scena wiecu	wyborcy Trumpa z transparentami	gest Trumpa, zamachowiec			
„Nasz Dziennik”	Liczba	2	1	1			4
	Wątki	symbol, Trump i ochrona	Trump i ochrona	wiecz wyborczy			
„Rzeczpospolita”	Liczba	2	1	2	1		6
	Wątki	symbol, Trump i ochrona	Trump i ochrona	gest Vance’a, Trump i Vance na mównicy	gadżety wyborcze		
„Super Express”	Liczba	11	8	1		1	21
	Wątki	symbol, sceny z Butler, zamachowiec, mapa	Trump i ochrona, ofiara zamachu, snajperzy	Trump z bandażem i Vance		symbol	
razem		47	26	10	4	8	95

Źródło: zestawienie własne na podstawie analizy zawartości poszczególnych numerów dzienników.

Tabela 4. Ilustracje związane z finałem Mistrzostw Europy w piłce nożnej w dziennikach ogólnopolskich

Tytuł		Dni tygodnia					Razem
		poniedziałek	wtorek	środa	czwartek	piątek	
„Fakt”	Liczba	12	18	2	2		34
	Wątki	gwiazdy i rozczarowania Euro, Boniek i Marciniak	sceny z finału, fiesta, koronowane głowy, trener, kibice, puchar, sędzia Marciniak	powitanie w Hiszpanii, król Filip VI	młody Lamine Yamal		
„Gazeta Polska Codziennie”	Liczba		4	1			5
	Wątki		dekoracja Hiszpanii, fragment meczu, podrzucanie trenera	Gareth Southgate i puchar Europy			
„Gazeta Wyborcza”	Liczba	1	2	1	1		5
	Wątki	po meczu Hiszpania-Niemcy	kibice Hiszpanii, dekoracja zwycięzców	scena z meczu finałowego	Gareth Southgate i Puchar Europy		
„Nasz Dziennik”	Liczba		2	2			4
	Wątki		mecz finałowy, dekoracja zwycięzców	scena z meczu finałowego, Gareth Southgate i puchar Europy			
„Rzeczpospolita”	Liczba	1	1				2
	Wątki	scena z meczu Hiszpania-Niemcy	Rodri z Pucharem Europy				
„Super Express”	Liczba	3	6	1			10
	Wątki	Kacper Urbański, Álvaro Morata, Harry Kane	Rodri, sędzia Marciniak po finale, dekoracja Hiszpanii, Lamine Yamal	Nico Williams			
razem		17	33	7	3	0	60

Źródło: zestawienie własne na podstawie analizy zawartości numerów dzienników.

PODSUMOWANIE

Dwa zbieżne w czasie wydarzenia – finał Euro 2024 i nieudany zamach w Butler – rywalizowały o uwagę prasy, lecz kulminacja obu w przypadku gazet przypadła we wtorek i była pochodną kalendarza redakcyjnego, a nie trwałej przewagi jednego tematu. Poniedziałkowe okładki częściej pokazywały zamach, natomiast „Gazeta Wyborcza” dodatkowo eksponowała finał we wtorek i czwartek; w „Gazecie Polskiej Codziennie” wątek zamachu utrzymał się dłużej także z powodu wyznaczenia J.D. Vance’a przez Donalda Trumpa na kandydata na wiceprezydenta. Zestawienia pierwszych stron, liczby wzmianek i ilustracji wskazują na krótkotrwałe wyższe zainteresowanie zamachem przy bardziej rozłożonej w czasie relacji z finału Euro 2024. Po stronie sportu dominuje narracja wieloosobowa i epizodyczna: sylwetki trenerów, kilku kluczowych zawodników zwycięskiego zespołu Hiszpanii, polski wątek sędziego, obecność koronowanych głów i celebrytów. Tabloidy preferowały emocje i fotoreportaże, tytuły głównego nurtu – komentarze i felietony. Warstwa wizualna była bogata i zróżnicowana: sceny meczowe, trybuny, dekoracje, powroty zwycięzców, z powracającym tematem Southgate’a przy pucharze jako symbolem porażki. Po stronie polityki narracja skupiła się na jednym bohaterze i ramie śledczo-eksperskiej: opis przebiegu zdarzeń, profil zamachowca, dyskusja o zaniedbaniach służb, reakcje polityków i ekspertów. Ikoniczne ujęcie zaciśniętej pięści pod flagą szybko zdominowało przekaz wizualny i było powielane w kolejnych wydaniach oraz materiałach kampanijnych. Najwięcej ilustracji i infografik wygenerowały tabloidy oraz „Gazeta Polska Codziennie”, co tłumaczy przewagę materiału wizualnego przy wątku zamachu.

Analizy prowadzą zatem do następujących wniosków: oba epizody były punktami kulminacyjnymi lipca 2024 w polskich dziennikach, ale różnił je ciężar i czas trwania ekspozycji. W świetle materiału prasowego zamach działał jako silny katalizator narracji i wydarzenie o potencjale „czarnego łabędzia”, które wpłynęło na dynamikę kampanii i jej ikonografię, lecz nie daje podstaw do wygłoszenia tezy o „kluczowej” sprawczości w wyniku wyborów; na rezultat oddziaływały równocześnie procesy po stronie Partii Demokratycznej i szersze trendy kulturowo-polityczne. Finał Euro pozostaje ważnym, lecz cyklicznym wydarzeniem sportowym; zamach – zdarzeniem

o wysokim ładunku symbolicznym, które dołączyło do istniejących wektorów sporu, a nie samodzielnie je wytworzyło.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania

- Borzyszkowski, J. (2014). Efekt barceloński w turystyce... *Roczniki Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu*, 13, 479–497.
- Dayan, D., & Katz, E. (2008). *Wydarzenia medialne. Historia transmitowana na żywo*. Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie „Muza”.
- Griffin, E. (2003). *Podstawy komunikacji społecznej*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Kapuściński, R. (2008). *Wojna futbolowa*. Warszawa: Czytelnik.
- Łódzki, B. (2013). Najważniejsze wydarzenia w Polsce i na świecie w 2009 roku. Przeniesienie ważności przedmiotów między agendą mediów a agendą publiczności – analiza pierwszego poziomu agenda-setting. W E. Nowak (Red.), *Agenda-setting w teorii i praktyce politycznej* (s. 13–38). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Malczyński, P. (2015). Gra o samostanowienie. Futbol jako narzędzie polityki międzynarodowej. W M. Rączkiewicz (Red.), *Państwo w państwie...* (s. 126–141). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Michalczyk, S. (2010). *Demokracja medialna. Teoretyczna analiza problemu*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Mustaqim, A.H., & Haroni, N. (2023). From a victim to a hero: A visual rhetoric of Donald Trump's attempted assassination. *International Journal of Integrative Sciences*, 8(3), 799–810. DOI: 10.55927/ijis.v3i8.10672
- pp (2024, 3 września). 10 tysięcy wydań „Rzeczpospolitej”. Od biuletynu rządowego do specjalistycznego dziennika w sieci. Wirtualnedia.pl. <https://www.wirtualnedia.pl/arttykul/10-tysiecy-wydan-rzeczpospolitej-od-biuletynu-rzadowego-do-specjalistycznego-dziennika-w-sieci> (dostęp: 4.06.2025).
- Sokołowski, J., & Stelmach, A. (2008). „Ręka Boga”. Futbol jako metafora współczesnej kultury w krajach Ameryki Łacińskiej. *Kultura i Edukacja*, (3), 102–112.
- Taleb, N.N. (2010). *The black swan. The impact of the highly improbable*. London: Penguin Books.
- Wolny-Zmorzyński, K., Doktorowicz, K., & Płaneta, P. (2023). *Nowe spojrzenie na fotograficzne gatunki dziennikarskie. Teoria, analiza, interpretacja*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Materiały prasowe

- AZA (2024, 19 lipca). Wnuczka skradła mu show. *Fakt*, 167, 24.
- Bieliaszyn, W., & Olszewski, M. (2024, 15 lipca). Punkt zwrotny dla USA. *Gazeta Wyborcza*, 163, 4.
- Bober, M. (2024, 18 lipca). Lewica długo „hodowała” zamachowca z Pensylwanii. *Gazeta Polska Codziennie*, 139, 12.
- Bozzo, L. (2024, 15 lipca). Trump wzmocniony. *Gazeta Wyborcza*, 163, 5.
- Haszczyński, J. (2024, 15 lipca). Co się stało z Ameryką? *Rzeczpospolita*, 163, 1.
- JCH (2024, 16 lipca). Dzieci Barcy podbiły świat. *Super Express*, 164, 20.
- Lewicki, Z., & Jaworski, K. (przepr.) (2024, 16 lipca). Wzrastają szanse Trumpa na prezydenturę. *Fakt*, 164, 3.
- Lombardi, A. (2024, 17 lipca). Do niedawna wszyscy byliśmy dla siebie bliscy. *Gazeta Wyborcza*, 165, 5.
- Martyniuk, Z. (2024, 15 lipca). Jeździłem do fryzjera... popatrzeć na piłkarzy. *Fakt*, 163, 21.
- Młynarz, W., & Kryszczak, R. (2024, 16 lipca). Amerykańskie media od lat szczuły na Trumpa. *Gazeta Polska Codziennie*, 137, 6.
- Stec, R. (2024a, 16 lipca). Hiszpania królową Euro. *Gazeta Wyborcza*, 164, 20.
- Stec, R. (2024b, 17 lipca). Co mówi Euro 2024. *Gazeta Wyborcza*, 165, 20.
- Szczepanik, A. (2024, 17 lipca). Osiągnął wiele, ale wciąż za mało. *Gazeta Polska Codziennie*, 137, 16.
- Szczepłęk, S. (2024, 18 lipca). Kiepska gra, dobry interes. *Rzeczpospolita*, 166, A24.
- TD (2024, 15 lipca). Marciniak totalnie zawałił. *Fakt*, 163, 20.
- To scenariusz skopiowany ze Słowacji. (2024, 16 lipca). *Fakt*, 164, 3.
- Urzędowska, M. (2024, 16 lipca). Kto dopuścił się zaniedbań? *Gazeta Wyborcza*, 164, 3.
- Waszczykowski, W., & Gajkowska, P. (przepr.) (2024, 16 lipca). Donald Trump ma wolę walki. *Nasz Dziennik*, 163, 14.
- Winiarski, T. (2024, 17 lipca). Sąd umorzył sprawę Trumpa. *Gazeta Polska Codziennie*, 138, 8.
- Wróbel, U. (2024, 16 lipca). Wybory o przyszłość Ameryki. *Nasz Dziennik*, 163, 9.
- Ziober, Z. (2024, 16 lipca). Marciniaka załatwił Mbappe. *Fakt*, 164, 20–21.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>